

Ontwikkeling van het ‘Algemeen Belang’

De visie van DuurSamen Zoetermeer is: “Bewustwording ten aanzien van duurzaamheid vergroten door organisaties en personen met elkaar te verbinden”. Daarmee ligt de focus op het belang van het gehele Nederlandse volk: het algemeen belang.

Een definitie van het algemeen belang is “datgene dat voor het welzijn van het volk in het algemeen nuttig, gewenst of nodig is, gekoppeld aan de grondbeginselen van de rechtstaat”.

De fundamentele grondslag ervan ligt in artikel 1 van de Nederlandse [Grondwet](#): de gelijkwaardige behandeling van individuen door de overheid. In de Grondwet staan zowel de klassieke als de sociale grondrechten. Bij klassieke grondrechten gaat het om terreinen waar de overheid zich niet mee mag bemoeien, terwijl sociale grondrechten juist om bemoeienis vragen. De overheid moet de sociale grondrechten gestalte geven, door deze met haar beleid te bevorderen.

Grondrechten zijn de in nationale wetgeving vastgelegde rechten die alleen voor burgers van dat land gelden. Op internationaal niveau zijn mensenrechten vastgelegd in verdragen. Wereldwijd geldt als belangrijk verdrag de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM).

Daarmee is het Algemeen Belang een ‘levend’, dus telkens opnieuw in te vullen, begrip, volgens Derk Loorbach. In [zijn lezing](#) in 2021 voor de Maatschappij tot Nut van het Algemeen onderkent hij de volgende periodes en transities:

1945 - 1970

In de naoorlogse decennia is het Algemeen Belang de wederopbouw en welvaartsgroei voor een groeiende bevolking. Er is sprake van een gemengde economie, waarvan de basis het marktmodel is, maar dit wordt ingeperkt door overheidsinterventies en een klassenverzoening tussen arbeid en kapitaal, belichaamd door een grote rol voor de vakbonden en een streven naar volledige werkgelegenheid. Anticyclisch ("keynesiaans") fiscaal beleid is bedoeld om conjunctuurschokken op te vangen.

Die wederopbouw en welvaartsgroei vinden plaats in een tijd waarin verschillende maatschappelijke zuilen (katholieke, protestantse en algemene zuil) het dagelijkse leven beheersen. Ondanks hun tegenstellingen weten de leiders in de zuilen consensus te bereiken over politieke vraagstukken ([Pacifatiepolitiek](#)). De nadruk ligt hierbij op het afbouwen van conflicten en niet op het oplossen van problemen. De tegenstellingen worden opgelost buiten de politiek. De achterban wordt buiten de besluitvorming gehouden.

1970 – 1980

In de jaren '70 kwam een einde aan die invulling van het Algemeen Belang en treedt een periode van transitie in.

Met het einde aan een periode van wederopbouw en economische groei, de ondergang van vaste wisselkoersen gekoppeld aan de dollar, de digitalisering van het betalingsverkeer

(tussen commerciële banken), de oliecrises (1973 en 1979) is er de opkomst van de vrije markt en het terugtreden van de overheid (Friedrich Hayek en Milton Friedman). Margaret Thatcher voegt daar aan toe: "There is no such thing as society".

In Nederland leidt de kosten van de verzorgingsstaat, de bureaucratisering, de opkomende marktideologie en de globalisering enerzijds en de ontkerkelijking, emancipatiebewegingen, ontzuiling, individualisering en toenemende polarisatie anderzijds een nieuw tijdperk in.

1980 – 2008

Neoliberalisme ('nieuw liberalisme') is een economische stroming binnen het liberalisme, waarin de overheid alleen de rol heeft van schepper en handhaver van markten en concurrentie, met de nadruk op het maximaliseren van individuele vrijheid. Het legt sterke nadruk op marktwerking en vrijhandel. Er ontstaat verregaande schaalvergroting, een wereldwijd kapitalisme en verspreiding van een consumentencultuur. Industrieën 'vertrekken' naar lage lonen-landen en de container doet zijn intrede voor de handel over de hele wereld.

Deze economische stroming gaat samen met een samenleving waarin individuen een positie innemen op basis van hun eigen capaciteiten en kennis en niet via geboorte, huwelijk of traditie. De eigen inzet bepaalt welke positie men kan innemen in de samenleving (**Meritocratie**).

Beide stromingen bepalen samen zo'n 30 jaar de invulling van het Algemeen Belang.

Het effect is dat in westerse landen de werkgelegenheid daalt waardoor lonen laag blijven, maar producten goedkoper worden. De financiële sector neemt in belang toe onder andere door grote diversiteit van speculatieve financiële producten en diensten.

In Nederland wordt het neoliberalisme aanvankelijk geassocieerd met de verzakelijking van het openbaar bestuur onder het premierschap van Lubbers (1982-1994). De overheid wordt afgeslankt en taken worden uitbesteed aan de markt.

2008 - 2022

Het geloof in het Neoliberalisme neemt daarna echter langzaam af door (1) de aanslagen op de Twin Towers op 11 september 2001, (2) de financiële (2008) en economische crisis (2010 en later), (3) economische groei leidt niet tot verbetering van het dagelijks leven van iedereen, (4) kapitaalkrachtigen koppelen zich los van het publieke belang en vormen een private bubbel.

Het economische model van neoliberalisme, gebaseerd op fossiele grondstoffen, lineaire productieprocessen en extractie van waarde mondt uit in zoveel mogelijk geld genereren door zo min mogelijk kosten te betalen en zo efficiënt mogelijk die waarde te produceren. Oftewel: de lusten zijn voor de kapitaalkrachtigen en de lasten voor de overheden, de belastingbetalers. Het eigen belang prevaleert steeds meer boven het algemeen belang. Meritocratie als samenlevingsmodel creëerde een kloof tussen winnaars en verliezers. En het is [deze kloof](#), niet alleen in inkomens- maar ook in sociale ongelijkheid, die aanleiding geeft tot de gevoelens van vernedering die populistten konden uitbuiten.

Er ontstaan dan ook tegenbewegingen.

In 2015 ondertekenen alle landen het Klimaatakkoord van Parijs, brengt het Vaticaan de encycliek [Laudato sí](#) uit en stelt de Verenigde Naties de 17 Sustainable Development Goals vast, die alle het belang van de ecologische grenzen en de aandacht voor nadelige sociale effecten benadrukken. Trump wordt in 2017 president van de VS door de werkgelegenheid in eigen land tot hoogste prioriteit te verheffen en daarmee de aanzet voor protectionisme. Kate Raworth presenteert haar DONUT-economie.

In Nederland stapt Geert Wilders in 2004 uit de VVD en richt de Partij voor de Vrijheid (PVV) op. Hij is het enige lid van de partij en zowel partijvoorzitter als fractievoorzitter. Hij richt zich vooral op "Nederland eerst" en daarmee op de samenleving. De overheid faalt in het dossier van de [Kinderopvangtoeslag](#) en loopt vast in het [Stikstofdossier](#). Het afgenomen belang van overheid wordt nog eens benadrukt door de COVID-pandemie en de oorlog in Oekraïne.

Als het gaat om de ecologische grenzen zet de overheid in 2011 eerste kleine (tegen)stapjes met de [Lokale Klimaatagenda](#) en wint Urgenda het arrest tegen de staat op grond waarvan de uitstoot van broeikasgassen eind 2020 met tenminste 25 procent verminderd moet worden ten opzichte van 1990. [Aardbevingen in Groningen](#) betekenen een kanteling van 'leveringszekerheid van gas' versus 'bestaanszekerheid' van Groningers. De Europese Unie komt met de [Europese Greendeal](#), dat beoogt van Europa tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te maken, de economie te stimuleren, de volksgezondheid en levenskwaliteit te verbeteren en de natuur te beschermen, zonder iemand aan zijn lot over te laten.

2023 -

Het Algemeen Belang wordt opnieuw geformuleerd: ***Duurzame ontwikkeling komt tegemoet aan de levensbehoeften van de huidige generatie op de gehele aarde, zonder die van de toekomstige generaties tekort te doen. Het gaat hierbij om economische, sociale en leefomgevingsbehoeften.***

Het nieuwe economisch model (DONUT) richt zich op de basisbehoeften van de mensheid, zoals voedsel, water, onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting, etc. en de ecologische grenzen van onze planeet, zoals klimaatverandering, lucht- en watervervuiling, ontbossing, uitputting van natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteitsverlies.

Als tegenhanger van de derde dinsdag van september (de dag waarop de begroting en de Miljoenennota wordt gepresenteerd) is er ook de derde woensdag van mei, de dag waarop het kabinet verantwoording aflegt over het gevoerde beleid. [De Monitor Brede Welvaart en de "Sustainable Development Goals"-rapportage](#) beschrijven hoe het afgelopen jaar is gegaan met de brede welvaart van de mensen die nu in Nederland wonen, en de gevolgen van ons huidige welvaartsniveau voor de brede welvaart van de volgende generaties in Nederland en van mensen in andere landen. Ook wordt beschreven hoe de brede welvaart is verdeeld over bevolkingsgroepen en gaat daarmee ook in op de ontwikkeling in de samenleving.